

RYZHYKOV V. S. Essence and value of the juridical education formation the independent right state.

In the scientific article theoretical reveal bases of the maintenance and value of development of the juridical education in Ukraine, changes and higher school tasks in professional to preparation of lawyers. Main principles of universality of the higher juridical education, the tendency and a problem in system of the higher juridical education allow to outline six directions of universality of development of the juridical education in the conditions of the market economy which characteristic is resulted in article text.

Keywords: *universality of formation, the juridical education maintenance, vocational training of lawyers.*

Сватъсьє А. В.

Запорізький національний університет

РОСІЙСЬКИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ТРЕНЕРА-ВИКЛАДАЧА ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті проаналізовано російський досвід підготовки майбутніх тренерів-викладачів до професійної діяльності. Автор вказує, що ця проблема є однією з найважливіших у сучасній спортивно-педагогічній науці. Підготовка до професійної діяльності повинна допомогти майбутнім тренерам-викладачам усвідомити себе, знайти сенс свого життя, правильно обрати індивідуальну програму діяльності.

Ключові слова: *підготовка, професійна діяльність, майбутні тренери-викладачі.*

Реформа вищої освіти в Росії, тенденції розвитку світового спорту зумовили особливу увагу науковців до проблеми підготовки майбутніх тренерів-викладачів до професійної діяльності у вищих навчальних закладах.

За останні роки в Росії відбувся перехід на багаторівневу структуру підготовки майбутніх фахівців фізкультурного напрямку. Головна мета реформи – підвищення культурно-освітньої, наукової і професійно-практичної підготовки фахівців фізкультурного напрямку з урахуванням змінюваних практичних запитів, наповнення змісту підготовки відповідно до міжнародних стандартів. У зв'язку з цим виникли нові проблеми, зокрема встановлення рівнів професійної підготовки і рівнів засвоєння професійно-педагогічної діяльності майбутніми тренерами-викладачами, розробка державних освітніх стандартів і професійно-освітніх навчальних програм.

Аналіз досліджень, присвячених проблемам вищої фізкультурної підготовки фахівців, засвідчив, що процес підготовки висококваліфікованих тренерів-викладачів фізичної культури є складною, багатоаспектною і багаторівневою системою професійної діяльності.

Вища професійна підготовка базується на фундаментальних і сучасних досягненнях науки, практики і культури. Культурі відведено

особливу роль як у загальному вихованні, так і в підвищенні загальнокультурного рівня майбутнього фахівця фізкультурного напрямку. Необхідно озброїти його достатнім обсягом знань і сформувати здібності до творчого вирішення нових завдань спортивної і фізкультурної практики, виховати почуття відповідальності перед суспільством за результат професійної діяльності.

У зв'язку із вищесказаним, діяльність майбутнього тренера-викладача є не лише педагогічною, але й інтелектуальною.

Через навчальну діяльність дисципліни спеціалізації виконують функцію інтеграції знань, навичок і умінь, набутих у результаті засвоєння навчального матеріалу, гуманітарних, соціально-економічних, природничо-наукових, загальнопрофесійних і спеціальних дисциплін, навчальних планів.

Структура організації навчально-виховного процесу забезпечує багатопрофільну безперервну підготовку майбутніх тренерів-викладачів: від неповної вищої професійно орієнтованої освіти через загальну вищу фізкультурно-педагогічну освіту до спеціальної вищої професійно-педагогічної підготовки, орієнтованої на науково-дослідну і науково-педагогічну діяльність. Кожен освітній рівень забезпечує певний рівень професійно-практичної діяльності фахівця: від інструктора дитячого садка і школи, тренера шкільної секції або тренера груп початкової підготовки ДЮСШ до тренера-дослідника, викладача нових технологій.

Аналіз психолого-педагогічної літератури з обраної проблеми свідчить про те, що сучасний стан навчально-виховного процесу у вищій школі, побудований на принципах предметно орієнтованої парадигми, показує, що на практиці домінує функціональний підхід, виражений у слабких зв'язках між окремими дисциплінами, у підготовці не до цілісної професійної діяльності, а до деяких видів навчальної і педагогічної роботи.

Метою статті було охарактеризувати особливості Російського досвіду підготовки майбутніх тренерів-викладачів до професійної діяльності.

Основними поняттями, які визначають російський досвід підготовки майбутніх тренерів-викладачів до професійної діяльності, є такі: "підготовка", "професійна діяльність", "тренер-викладач".

Підготовка до професійної діяльності – один з вирішальних чинників, що визначає соціальну ефективність суспільства, оновлення та прогрес. Вона повинна допомогти людям усвідомити себе, визначити сенс власного життя, правильно обрати індивідуальну програму діяльності, навчити їх захищати свою гідність і свободу.

Метою підготовки майбутніх фахівців галузі фізичного виховання та спорту у контексті вимог особистісно орієнтованої освіти стало формування професійної компетентності студентів, що передбачає високу загальну культуру, певні особисті якості (гуманізм, здатність до співпраці, рефлексію) та готовність (на рівні діяльнісного і особистого досвіду) до самостійної, творчої, особистісно орієнтованої професійної діяльності як діяльності гуманної і культуuroстворювальної.

Згідно з концепцією Є. В. Бондаревської, для особистісно орієнтованої освіти важливим є особистісний сенс навчання, потрібні не окремі уміння, а індивідуальні здібності, самостійна навчальна діяльність і життєвий досвід особистості [1].

У Російській Федерації підготовка майбутніх тренерів-викладачів здійснюється в таких вищих навчальних закладах, як Великолукська державна академія фізичної культури і спорту (ВДАФКіС), Камська державна академія фізичної культури, спорту і туризму (КДАФКСіТ), Кубанський державний університет фізичної культури (КДУФК), Московська державна академія фізичної культури (МДАФК), Російський державний університет фізичної культури, спорту і туризму (РДУФК), Сибірський державний університет фізичної культури і спорту, спорту і туризму (СДУФКСіТ), Смоленська державна академія фізичної культури, спорту і туризму (СДУФКСіТ), Уральський державний університет фізичної культури (УДУФК), Чайковський державний інститут фізичної культури (ЧДІФК).

У Російському державному університеті фізичної культури, спорту і туризму здійснюється підготовка фахівців на денній та заочній формах навчання з напрямку фізична культура, код спеціальності 034300.62, з присвоєнням освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра з напрямку "Фізична культура", код спеціальності 034300.68, з присвоєнням освітньо-кваліфікаційного рівня магістра та з напрямку "Спорт", код спеціальності 034500.68, з присвоєнням освітньо-кваліфікаційного рівня магістра [6].

У Сибірському державному університеті фізичної культури і спорту здійснюється підготовка фахівців на денній та заочній формах навчання з напрямку "Фізична культура", код спеціальності 034300, тривалість навчання на денному відділенні – 4 роки, на заочному відділенні – 5 років з присвоєнням освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра фізичної культури. З напрямку підготовки "Фізична культура", код спеціальності 034300, тривалість навчання на денному відділенні становить 2 роки з присвоєнням освітньо-кваліфікаційного рівня магістра фізичної культури. Профілі підготовки фахівців для отримання освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра:

– спортивне тренування (за видами спорту), легка атлетика, лижний спорт (лижні перегони, біатлон), бокс, фехтування, кульова стрільба, велоспорт, ковзанярський спорт, шор-трек, плавання, футбол, хокей (з м'ячем, з шайбою), східні види єдиноборств, боротьба (греко-римська, самбо, дзюдо), важка атлетика, пауерліфтинг, гирьовий спорт, спортивні ігри (волейбол, баскетбол, гандбол, теніс, бадмінтон), гімнастика (спортивна, художня, спортивна акробатика, спортивні танці, масові види спорту), фігурне катання на ковзанах;

- фізкультурна освіта;
- фізкультурно-оздоровчі технології;
- спортивний менеджмент.

Навчання при підготовці фахівців для отримання освітньо-кваліфікаційного рівня магістра здійснюється з наступних програм:

- підготовка висококваліфікованих спортсменів у плаванні;
- підготовка висококваліфікованих спортсменів у єдиноборствах;
- психологічний супровід фізичної культури і спорту;
- професійна освіта у сфері фізичної культури і спорту;
- медико-біологічний супровід фізичної культури і спорту I;
- медико-біологічний супровід спорту вищих досягнень;
- медико-біологічний супровід фізичної культури і спорту II;
- менеджмент і правове забезпечення діяльності фізкультурних і спортивних організацій;
- підготовка висококваліфікованих спортсменів у технічно-естетичних видах спорту;
- теорія і методика оздоровчо-рекреативної фізичної культури;
- підготовка висококваліфікованих спортсменів у ігрових видах спорту [7].

У Кубанському державному університеті фізичної культури, спорту і туризму здійснюється підготовка фахівців з напрямку “Фізична культура”, код спеціальності 034300, з присвоєнням освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра та магістра. Профілі підготовки фахівців для отримання освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра:

- спортивне тренування;
- фізкультурна освіта;
- фізкультурно-оздоровчі технології.

Профілі підготовки фахівців для отримання освітньо-кваліфікаційного рівня магістра:

- підготовка висококваліфікованих спортсменів з обраного виду спорту. (спорт вищих досягнень в обраному виді спорту);
- фізкультурно-оздоровчі технології;

- професійна освіта у сфері фізичної культури і спорту;
- психологічний супровід фізичної культури і спорту [4].

В Уральському державному університеті фізичної культури здійснюється підготовка фахівців на денній та заочній формах навчання з напрямку підготовки “Фізична культура”, код спеціальності 034300.68, з присвоєнням освітньо-кваліфікаційного рівня магістра, тривалість навчання на денному відділенні становить 2 роки, на заочному відділенні – 2,5 роки з присвоєнням освітньо-кваліфікаційного рівня магістра [8].

У Московській державній академії фізичної культури здійснюється підготовка фахівців на денній та заочній формах навчання з напрямку підготовки “Фізична культура”, код спеціальності 034300.62, з присвоєнням освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра, тривалість навчання на денному відділенні 4 роки, напрям підготовки “Фізична культура”, код спеціальності 034300.68, з присвоєнням освітньо-кваліфікаційного рівня магістра, тривалість навчання на денному відділенні 2 роки [5].

У Великолукській державній академії фізичної культури і спорту здійснюється підготовка фахівців на денній та заочній формах навчання з напрямку підготовки “Фізична культура і спорт”, код спеціальності 032101, “Теорія і методика виду спорту”, код спеціальності 022301 (легка атлетика, лижний спорт, спортивні ігри, гімнастика, єдиноборства, плавання), “Теорія і методика фізичного виховання”, код спеціальності 022302, “Менеджмент у фізичній культурі і спорті”, код спеціальності 022304, освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр” [2].

У Камській державній академії фізичної культури, спорту і туризму здійснюється підготовка фахівців на денній та заочній формах навчання з напрямку підготовки “Фізична культура і спорт”, код спеціальності 032101, термін навчання на денній формі навчання 5 років, на заочній формі навчання – 5,5 років, за скороченою програмою – 3,5 роки (на базі профільної середньоспеціальної освіти). Навчання проводиться за наступними спеціалізаціями: “Теорія і методика обраного виду спорту” (боротьба греко-римська, боротьба національна, боротьба на поясах, дзюдо, самбо, бокс, армреслінг, карате, баскетбол, волейбол, футбол, хокей, плавання, легка атлетика, лижний спорт, гімнастика (спортивна художня, акробатика, аеробіка); “Теорія і методика фізичного виховання”; “Фізкультурно-оздоровчі технології”; “Менеджмент у фізичній культурі і спорті” [3].

У Смоленській державній академії фізичної культури, спорту і туризму здійснюється підготовка фахівців на денній та заочній формах навчання з напрямку підготовки “Фізична культура” з присвоєнням освітньо-

кваліфікаційного рівня бакалавра та магістра. Навчання проводиться з присвоєнням освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра за наступним спеціалізаціями: “Теорія і методика обраного виду спорту” (баскетбол, волейбол, футбол, хокей з шайбою, шахи, легка атлетика), “Фізкультурно-спортивні технології”, “Теорія і методика фізичного виховання”. Навчання проводиться з присвоєнням освітньо-кваліфікаційного рівня магістра за наступними програмами: “Теорія фізичної культури і технології фізичного виховання”, “Спорт і система підготовки спортсменів”; “Теорія і методика обраного виду спорту”, кваліфікація: “Фахівець фізичної культури і спорту”, з наступних видів спорту (фізкультурно-спортивної діяльності): боротьба (вільна, самбо, дзюдо, тхеквондо – чоловіки, жінки) велосипедний спорт, велосипедний туризм, ковзанярський і роликовий спорт, лижний спорт (перегони), біатлон, спортивна і художня гімнастика, фітнес-аеробіка, спортивне орієнтування, важка атлетика, гирьовий спорт, силове триборство, фехтування).

У Російській Федерації існує державний стандарт, затверджений Міністерством освіти та науки для спеціальності “Фізична культура”, код спеціальності 034300, кваліфікаційний рівень “Бакалавр”, наказ №121 від 15 лютого 2010 року, та кваліфікаційний рівень “Магістр”, наказ № 234 від 13 травня 2010 року. За напрямом підготовки бакалавра реалізуються основні освітні програми вищої професійної освіти, засвоєння яких дозволяє особі, яка успішно пройшла підсумкову атестацію, отримати кваліфікацію “Бакалавр спорту”. Існують нормативний термін, загальна трудомісткість засвоєння основних освітніх програм (у залікових одиницях) для денної форми навчання, а також відповідна кваліфікація (ступінь).

Сферою професійної діяльності бакалавра спорту є:

- дитячо-юнацький спорт;
- спорт вищих досягнень;
- масовий спорт (спорт загальнодоступних досягнень);
- спортивно-оздоровча діяльність.

Основні освітні програми бакалавра передбачають вивчення наступних навчальних циклів:

- гуманітарний, соціальний і економічний цикли;
- природничо-науковий цикл;
- професійний цикл;

і розділів:

- фізична культура;
- навчальна і виробнича практики;
- підсумкова державна атестація.

Кожен навчальний цикл має базову (обов'язкову) і варіативну (профільну) частини, які визначає ВНЗ. Варіативна (профільна) частина дає можливість розширення і (чи) поглиблення знань, умінь, навичок і компетенцій, що визначені змістом базових (обов'язкових) дисциплін (модулів), дозволяючи студентам отримати поглиблені знання і навички для успішної професійної діяльності.

У Федеральному освітньому державному стандарті вищої професійної освіти, напрям підготовки "Спорт", кваліфікаційний рівень "Магістр", галузь професійної діяльності магістрів складається з фізкультурної освіти, спорту, рухової рекреації і реабілітації, пропаганди здорового стилю життя, сфери послуг, туризм, сфери управління, виконавської майстерності. Основні освітні програми магістратури передбачають вивчення наступних навчальних циклів:

- загальнонауковий цикл;
- професійний цикл;
- і розділів:
  - практична і науково-дослідна робота;
  - підсумкова державна атестація.

Кожен навчальний має базову (обов'язкову) і варіативну (профільну), частини, які встановлює ВНЗ. Варіативна (профільна) частина дає можливість розширення і (чи) поглиблення знань, умінь, навичок і компетенцій, визначених змістом базових (обов'язкових) дисциплін (модулів), дозволяє студентів отримати поглиблені знання, навички і компетенції успішної професійної діяльності і (чи) навчання в аспірантурі.

Отже, варто зазначити, що у статті проаналізовано тільки ті проблеми, від вирішення яких залежатиме якість підготовки тренерів-викладачів, подальший розвиток олімпійського і масового спорту, пошук ефективних засобів фізичного виховання населення Росії. Проблема підготовки майбутніх тренерів-викладачів до професійної діяльності залишається актуальною на сучасному етапі розвитку суспільства.

Використана література:

1. *Бондаревская Е. В.* Личностно-ориентированный подход как основной путь модернизации образования. Доклад на августовской конференции работников образования г. Ростова-на-Дону. – Ростов н/Д, 2002. – 47 с.
2. Великолукська державна академія фізичної культури і спорту. – Режим доступу : <http://www.vlgafc.ru/>.
3. Камська державна академія фізичної культури, спорту і туризму. – Режим доступу : <http://www.kamgfk.ru/>.
4. Кубанський державний університет фізичної культури, спорту і туризму. – Режим доступу : <http://www.kgafk.ru/>.
5. Московська державна академія фізичної культури. – Режим доступу : <http://mgafk.ru/>.

6. Російський державний університет фізичної культури, спорту і туризму. – Режим доступу : <http://www.rgufk.ru/directions>.
7. Сибірський державний університет фізичної культури і спорту. – Режим доступу : <http://www.sibsport.ru/www/sibsport.nsf/0/F4D71313B7ADB6A1C6257287001962CD?opendocument>.
8. Уральський державний університет фізичної культури. – Режим доступу : <http://www.uralgufk.ru/>.

СВАТЬЕВ А. В. Русский опыт подготовки будущего тренера-преподавателя к профессиональной деятельности.

В статье рассматривается русский опыт подготовки будущих тренеров-преподавателей к профессиональной деятельности. Автор указывает, что проблема подготовки будущих тренеров-преподавателей к профессиональной деятельности – одна из важнейших на данном этапе развития спорта. Подготовка будущих тренеров-преподавателей – один из решающих факторов, которые определяют социальную эффективность общества, его обновление, прогресс спортивных достижений. Подготовка к профессиональной деятельности должна помочь людям осознать себя, приобрести смысл своей жизни, правильно выбрать индивидуальную программу деятельности, научить их защищать свое достоинство и свободу.

Ключевые слова: подготовка, профессиональная деятельность, будущие тренеры-преподаватели.

SVAT'EV A. Russian experience of preparation of future trainers-teachers to professional activity.

In the article Russian experience of preparation of future trainers-teachers is examined to professional activity. An author specifies that problem of preparation of future trainers-teachers to professional activity, one of major on this stage of development of sport. Preparation of future trainers-teachers – one of decision factors, which determine social efficiency of society, his updating, progress in sporting achievements. Preparation to professional activity must help people to realize itself, purchase sense of the life, right to choose the individual program of activity, teach them to protect the dignity and freedom.

Keywords: preparation, professional activity, future trainers-teachers.

**Сидоренко В. К., Олефіренко Т. О.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова**

**ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ КРЕСЛЕННЯ
В СИСТЕМІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

У статті розглянуто роль і місце графічних засобів передачі інформації в діяльності сучасної людини. Це дає підстави відстоювати позицію, за якою шкільний курс креслення слід розглядати як обов'язковий елемент загальної середньої освіти.

Ключові слова: діяльність, зміст освіти, графічні засоби передачі інформації, графічна культура, графічна підготовка.

Вже досить тривалий час, незважаючи на гострі дискусії, не вдається повернути до шкільного навчального плану такий вкрай важливий предмет,